

A zsarnok szabadságvágya

VISSZHANG - LVII. évfolyam, 44. szám, 2013. október 31.

„Közeledünk a valódi felszabadulás felé”, ezzel a beszédből kivett mondattal mint címmel olvashatjuk Orbán Viktor október 23-i beszédét a miniszterelnök honlapján. Orbán a maga törekvéseit ezúttal is szabadságtörekvésként, „a magyarok” szabadságtörekvéseként mutatja be a beszédben, s ekként tekinti azokat az ötvenhatos szabadságharc folytatásának.

Tudjuk, hogy Orbán immár három és fél éves uralkodása a demokratikus jogállam lerombolásáról szól. A demokratikus jogállam ugyanis a polgárok szabadságának rendszere, a jogállam garanciái a polgárok szabadságát védik a hatalmat gyakorlókkal, az államhatalmat kezükben tartókkal szemben. Ahol jogállam van, ott a polgár a szabad, a hatalom gyakorlója pedig nem az, az ő keze ezernyi módon meg van kötve. Évszázadok önkényuralmi rendszereinek tapasztalata készítette ilyen rendszerek felépítésére a közszabadság híveit Európában és Észak-Amerikában. Orbán számára, aki „a magyarok” ügyét önmaga ügyével, a „magyarok” érdekét önmaga törekvéseivel azonosítja, „a magyarok szabadsága” sem más, mint önmaga korlátozatlan hatalma.

A beszéd ellen tiltakozókat – joggal – az háborította fel, hogy Orbán a vele szemben állókat szokása szerint kívül helyezi a nemzeten. Vannak a magyarok, az ő hívei, és vannak a kommunisták, a liberálisok és az idegenek. Ezt támasztaná alá a történelmi leírás, amely azonban alapjaiban hamis. Orbán szerint a magyarok háromszor rázták le magukról a kommunista uralmat – először 1919-ben. A Tanácsköztársaságot, mint minden iskolás gyerek tudja, a román hadsereg döntötte meg, és Horthynak az antant (a magyarokat legyőző idegenek, nemde?) utasítására a románok adták át a főhatalmat, hogy azután terrorra terror következzen, s szabadságnak aligha nevezhető elnyomó rendszer alakuljon itt ki. Orbán azért hamisítja meg a Tanácsköztársaság bukásának történetét, hogy felszabadulásnak minősíthesse, ami elnyomással váltott fel elnyomást. 1956-ban valóban felkeltek az emberek a kommunista rendszer ellen, 1989-90-ben pedig – bár Orbán manapság szeret erre nem emlékezni – az ellenzék és az állampárt között egy, csak a lengyelországihoz hasonló hosszú tárgyalási folyamatban létrejött megegyezéssel, az idegenek (a Szovjetunió és a nyugati hatalmak) jótékony asszisztenciájával, a jogfolytonosság fenntartásával alakítottuk át nyugati típusú demokráciává a kommunista pártállamot. Nem mechanikusan a nagyhatalmi döntések érvényesítésével, a magyar nép nélkül, mint ezt sokan vélik, de nem is a magyarok hősiességével, a külvilág, akárcsak a szovjetek ellenállásának megtörésével történt ez. (Amikor Orbán első Hősök terei beszédében elküldte a szovjet csapatokat, azok kivonásáról már folytak a tárgyalások, eldöntött kérdés volt.) A történelemhamisítás funkciója, hogy a szabadság mint a polgároknak az államhatalommal szembeni, jogállami garanciákkal védett szabadsága helyébe „a magyaroknak”, vagyis a homogénnek tekintett magyar lakosságnak a külső – szovjet – hatalommal és annak magyarországi ügynökeivel – a kommunistákkal – szembeni szabadsága lépjen, ahol „a magyarokat” a kétszeres Hősök terei szónok képviseli. (Kétszeres, hiszen a „döntő csapást itt, ezen a téren mértük rájuk”, ő maga volt az, akinek első Hősök terei beszédével „a kommunizmus koporsójába is beütöttük az utolsó szöveget”.)

*

Annak, hogy a magyar szabadság a múltban „a magyaroknak” az idegenekkel és megbízottaikkal szembeni szabadságaként jelenik meg a beszédben, az a funkciója, hogy a jelenben is így legyen értelmezhető. A párhuzamot Orbán a megbízottak tekintetében az egykori „muszkavezetők, pufajkások, vörös bárók” és a szocialista-szabad demokrata kormányok között vonja meg, amelyek 2006-ban

„puskával vadásznak ránk a pesti utcán”. És tovább: „azok kezében volt a kormányzati hatalom, akik gátlás nélkül felhasználhatták az állam fegyveres testületeit saját népük ellen. Tudjuk jól, ne legyen kétségünk felőle, ma ismét közénk lövetnének – jó esetben gumilövedékkel –, és megint ránk vezényelnék az állam erőszakszervezeteit.” Ezekon a rágalmakon már sokan háborogtak az elmúlt napokban, én most a gondolatmenet belső logikájára figyelmeztetek. A kétszer is használt „ránk” itt a magyarok, az egész tagolatlan nemzeti közösség, akivel a 2006-ban kormányon levők idegenek megbízottaiként álltak szemben. (Emlékeztet, ahogy egy március 15-i beszédében az 1848-as Helytartótanácsához hasonlította az MSZP-SZDSZ-kormányt.)

És kik az idegenek, akiknek ügynökei a 2006-ban kormányon levő szemkilövetők? Ez is jön mindjárt: „Azt is tudjuk jól, hogy Magyarországot és a magyar embereket a volt kommunisták adták a spekulánsok és a nemzetközi pénzipar kezére. Tudjuk, hogy ők voltak és mindig ők azok, akik készen állnak arra, hogy Magyarországot ismét átadják a gyarmatosítóknak.”

A Fidesz legutóbbi kongresszusán mondott beszédében felidézte saját 2002-es szavait: „2002-ben a TF-en megmondtuk, hogyha a baloldal alakít kormányt, akkor itt valójában a nemzetközi nagytőke alakít kormányt, és annak az ország és a magyar emberek csúnyán meg fogják fizetni az árát. Pontosan így is lett.” (E logika mentén mondta a minap Rogán Antal egy parlamenti napirend előtti felszólalásban, hogy a rezsicsökkentéssel szemben álló multik és az Európai Unió a magyar ellenzék „megbízói”.) Ez a mai dichotómia, az egyik oldalon a magyar emberek, a másikon a „gyarmatosítók”, a multik, valamint az Európai Unió bürokratái, a „spekulánsok és a nemzetközi pénzipar” és megbízottaik, a – Jobbik nélküli – magyar ellenzék. Az egyfelől a történelemből ismert állapot, amikor a magyarok szabadságát Béccsel, majd Moszkvával, a kommunista világhatalommal szemben kellett megvédeni, másfelől a mai állapot között, amikor azt Brüsszellel és Washingtonnal, a multikkal és „az Európai Unió bürokrataival” szemben védi Orbán, a kapcsolatot 1989-90-ben teremti meg egy fontos mozzanat: „A rendszerváltás idején is már csendben szövetkeztek a külső erőkkel, hogy átjuttassák nekik az ország vagyonát és erőforrásait. A pufajkát öltönyre, a tavarist Tavaresre cserélték. Akik korábban nyakig eladósították az országot, visszalopakodtak, és elvették a lehetőséget, hogy valóban mi, magyarok dönthessünk a saját életünkről.” Az állítás nem új, a kilencvenes években Orbán jeles elődje, Csurka István ismételtette hétről hétre a *Magyar Fórum*ban és többnyire szintén a Hősök terén. Orbán immár mindenestül eljutott Csurkáig. Az a felfogás, hogy a szabadság a magyarok szabadsága az idegenekkel, és ügynökeikkel, a kommunistákkal és liberálisokkal szemben, nem Orbán eredeti gondolata, Csurkától örökölte. Amit Csurka rövid hatalmi periódusában az MDF alelnökeként a belpolitikában képviselt – az ellenzék kiszorítását, a média megtisztítását és maga alá vetését –, azt Orbán átvette és jórészt végre is hajtotta.

*

Mit jelent az orbáni szabadságfogalom a kormányzás gyakorlatában? A külvilágtól való elkülönülés gazdaságpolitikáját: „Úgy döntöttünk, nem élünk tovább a nemzetközi pénzügyi alapok foglyaiként, a közös teherből többet kell viselniük a bankoknak és a nemzetközi cégeknek. Úgy döntöttünk, hogy segély helyett munkára építjük az életünket, a családok nyomasztó terheit visszanyessük. Nemzeti gazdaságpolitikát indítunk, újraiparosítjuk az országot, és a magyar földet végleg magyar kézben tartjuk.” Bővebb közgazdasági elemzés nélkül csak leszögezem: az elkülönülés gazdaságpolitikája, amely már a harmincas évek Szovjetuniójában és az ötvenes évek Magyarországon is zsákutca volt, hatalmas áldozatokat, nélkülözést és hiánygazdaságot kényszerítve az egykori szocialista országok lakosságára, a globalizáció korában, a huszonegyedik század Európájában még inkább zsákutca. Az „újraiparosítás” ötlete egyenesen nevetséges. Korunkban a nemzetközi gazdasági kapcsolatok elmélyülése egyfelől a fejlődés legfontosabb hajtóereje, másfelől az egyes országok gazdasága számára a legfontosabb stabilizátor. (Nemcsak a Valutaalap segítsége, de a bankok többségének külföldi tulajdona is megkönnyítette az ország helyzetét a nemzetközi pénzügyi válságban.) Ezekről mond le Orbán az elkülönülés gazdaságpolitikájával, abban a naiv hiedelemben, hogy így tartósan mentesülhet az alól, hogy mások szóljanak bele abba, hogy mit csinál. Ha másból nem, hát az előző pártállam tapasztalatából megtanulhatta volna, hogy a szabad

pénzpiactól való anonim függőség sokkal nagyobb kockázatokat jelent, mint a nemzetközi pénzügyi szervezetekkel való kapcsolattartás, amelyre Kádár – éppen a pénzügyi kockázatoktól menekülve – a nyolcvanas évek elején kényszerűen rászánta magát.

Az elzárkózás gazdaságpolitikája persze a politikai szembehelyezkedéssel párosul, merthogy Orbán számára ez a legfontosabb, hogy mentesüljön az Európai Unióval szemben a magyar polgárok szabadságát védelmező fellépésétől, így a tovarisok utódként beállított Tavarestől is: „Olyan döntéseket hoztunk, amelyhez senkitől sem kértünk engedélyt, se jóváhagyást, sőt a fél világ ellenére hoztuk meg őket. Így lett saját alkotmányunk, amely a magyar és európai keresztény kultúra talapzatán áll.” Noha Orbán és propagandistái az Európai Unió bírálatait nyugati üzleti érdekek kifejeződésekként szeretik beállítani, az Unió intézményei valójában a demokratikus jogállami normákat kérik számon az Orbán-rendszeren. Az Unióval szembeni hidegháború a szomszéd államokkal szembeni hidegháborúval párosul: „A nemzet határokon átívelő újraegyesítésével így lettünk világnemzet, ahol az egész magyarság közösen dönt a jövőjéről.” (Egész magyarságon persze őt magát és a vele egyetértő, általa támogatott kisebbségi magyar szerveződéseket kell értenünk, amelyek folyamatos politikai harcban állnak azokkal a magyar pártokkal, amelyek a kisebbségek és a többség közötti megegyezés keretében igyekeznek érvényesíteni a magyar kisebbségek érdekeit.)

Ezt a zsákutcát, az ország tartós leszakadásához vezető gazdaságpolitikát, az elmúlt három és fél évben felépített önkényuralmi rendszert, a szomszédokkal és a demokratikus világgal folytatott hidegháborút kívánja megvédeni a demokrácia, az európaiság híveivel szemben, akik „megint szervezkednek, fenekednek, hamisítanak, és megint idegenekkel szövetkeznek”. A cél köztudottan az ellenzéknek, a vele szemben állóknak, az idegenek megbízottainak végleges felszámolása. A beszéd vége felé jut el a sokat ígérő mondathoz: „Közeledünk a valódi felszabadulás, a mindennapi szabadságunk felé.” Ezen csak azt érthetjük: amit eddig elért a maga cselekvési szabadságának kiterjesztésében, az még csak közeledés az elérendő célállapothoz, a maga „valódi felszabadulásához”. Mivel pedig az ő szabadságának kiterjesztése a mi szabadságunk további korlátozását jelenti, a cél nyilvánvalóan az ő teljhatalmának megerősítése, a polgárok szabadságának végérvényes felszámolása. Erről szól számára a 2014-es választás. A szabadság hívei számára is az a kérdés: hagyják-e, hogy így legyen.

*

Mindehhez két kiegészítő megjegyzés kívánkozik a beszéd Hősök terei környezetéről. Hogyan fér össze az a feltételezésünk, hogy Orbán szabadságfogalma az ő mint az önkényuralom gyakorlójának, a zsarnoknak szabadságát, következésképpen az alávetettek szabadságának felszámolását jelenti, azzal a körülménnyel, hogy törekvése mögött ott áll a Hősök terét és a környező utcák torkolatát megtöltő hatalmas tömeg, a békemenetelők sokasága? Fontos kérdés ez, amellyel a magyar demokratáknak szembe kell nézniük. Azt a politikai közösséget, amely ma Orbán mögött áll, s a Fidesz biztos szavazóit adja, s amelyet pontatlanul jobboldalnak szoktak hívni, van egy fontos sajátossága, amely megkülönbözteti a politizáló magyarok másik részétől, amelyet nem kevésbé pontatlanul baloldallal neveznek. Míg az Orbánnal szembenálló baloldaliak és liberálisok 1989 óta mindig tudomásul vették, hogy a magyar társadalom világnézetileg és politikailag erősen tagolt, és azt kívánták jobboldali polgártársaikkal elfogadtatni, hogy a baloldaliak és liberálisok is részesei a magyarországi politikai közösségnek, addig a ma Orbán mögött állók csak a maguk világnézetét és politikai felfogását fogadják el Magyarországon legitim módon képviselhetőnek, azt kívánják kizárólagosan érvényesíteni az oktatásban, a közmédiában, lehetőség szerint a kulturális életben, és azt írták bele a parlamenti kétharmadukkal az országra erőltetett Alaptörvénybe is. A maguk szabadságán nemcsak azt értik, hogy ők szabadon képviselhesék a maguk értékrendjét, de azt is, hogy ez legyen az állam értékrendje is, a másként gondolkodóknak, érzőknak pedig tudomásul kell ezt venniük. Az ő szabadságuk ára, hogy a többiek nem lehetnek szabadok. Ez a törekvés nem egyszerűen Orbánnak és az általa vezetett párt politikusaiknak, aktivistáinak álláspontja, hanem az őt, őket követő milliós választói közösség belsőleg vallott igénye is. Megvolt ez már azt megelőzően is, hogy Orbán állt volna az élükre, az MDF-es időkben is. Ezt az igényt Orbán még liberális politikai ellenfelükként

megértette, 1993-as politikai fordulata óta pedig sikeresen meglovagolja, a hatalom birtokában pedig kizárja, hogy a magyarok egyenjogú polgárok közösségét alkossanak. Tudnunk kell, hogy ez az igény az orbáni rendszer támogatóinak összekötő ereje, amely őket Orbán mellett 1998 óta minden választáson felsorakoztatja. Őket hívja fel Orbán a beszéd végén: „Szerveződjetek, jelentkeztek és csatlakozzatok! Nincs okunk kapkodni, de lassan és biztosan be kell indítanunk a gépezetünket, hadrendbe kell állítani csapatainkat, éppen úgy, ahogyan 2010-ben tettük.” A szabadság híveinek nemcsak Orbánnal, de „hadrendben” felálló „csapataival” is meg kell vívniuk a politikai harcot.

A másik megjegyzés pedig a szónok mögé állított katonákra vonatkozik. Példátlan eleme volt ez a Hősök terén rendezett gyűlésnek. Uralkodók, államfők jelennek meg a nyilvánosság előtt segédtsztek kíséretében, miniszterelnök azonban ünnepi megemlékezésen, politikai gyűlésen nem beszélhet katonai sorfal előtt. Ilyen gesztust nem értelmezhetünk másképp: Orbán kész az ellenőrzése alatt álló állami erőszakszervezeteket is felhasználni a beszédben megfogalmazott cél, a maga szabadságának kiteljesítése, a polgárok szabadságának felszámolása érdekében.